

Szablon projektu dokumentacji Planu

Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033 w województwie śląskim

2. Etap II Opracowanie projektu Planu

Moduł C

6. Ustalenie działań ochronnych

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	Nr	Działania związane z ochroną czynną				
	-	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania				
	B1	Ochrona zachowawcza siedliska na terenie rezerwatu przyrody „Kępina”	Ochrona zachowawcza siedliska na terenie rezerwatu przyrody „Kępina” zgodnie z Zarządzeniem nr 30/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 4 września 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Kępina”.	Części stanowisk {EE11} Rajecznicza 1, {4305} Rajecznicza 2 znajdujące się w granicach rezerwatu Kępina w obrębie: pododdziału: 263 b, pododdziałów: 269 g, f, h, pododdziałów: 270 a, b, c, d, pododdziałów: 276 a, b, c,	Przez cały okres funkcjonowania PZO	Bezkosztowo

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
			pododdziałów: 277 a, c, f, g, pododdziału: 282 d, pododdziałów: 283 b, c, g, pododdziału: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(sk) .			
B2	Modyfikacja metod gospodarowania	Modyfikacja metod gospodarowania gatunkami drzew właściwych dla siedliska przyrodniczego *91E0 poprzez: - pozostawianie gatunków drzew właściwych dla siedliska przyrodniczego *91E0, tak by dążyć do udziału objętościowego drzew starszych niż 100 lat >20% - pozostawianie martwych drzew i części drzew leżących i stojących od 7 cm grubości w cieńszym końcu, tak by dążyć do wartości 20m ³ /ha - pozostawianie grubych kłód i stojących pni >3 m długości/wysokości i >50 cm grubości, mierzonej w pierśnicy martwych drzew stojących, a w przypadku kłód leżących – w pierśnicy, jeśli można ją określić, lub w grubszym końcu kłody, tak by dążyć do uzyskania wartości >5 szt./ha.	Znajdujące się poza rezerwatem Kępina części stanowisk: {EE11} Rajecznicza 1 , {4305} Rajecznicza 2 , {9E88} Rajecznicza 3 . w obrębie: pododdziałów: 262 d, f, i, j, h, pododdziałów: 269 a, b, c, pododdziału: 276 g, pododdziałów: 282 a, b, c, pododdziałów: 283 a, f, i, j nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(sk) . Fragmenty działek ewidencyjnych nr: 125, 126, 127, 174, 175, 176, 177, 178/1, 178/2, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188 obręb Ołudza	Przez cały okres funkcjonowania PZO	Bezkosztowo	Wykonujący prawa właścicielskie; RDOŚ w Katowicach jako nadzorujący
Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
	B3	Monitoring realizacji działań ochronnych	Prowadzenie oględzin terenu objętego zabiegami. Obserwacja przemiany siedliska pod wpływem działań ochronnych.	Cały obszar N2000 stanowiska: {EE11} Rajecznica 1, {4305} Rajecznica 2, {9E88} Rajecznica 3,	1 raz na 3 lata	Brak możliwości określenia poziomu cen we wskazanej perspektywie czasowej	RDOŚ w Katowicach
	Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
	-	Nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i uwarunkowaniach jego ochrony	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
*2109 Warzucha polska (<i>Cochlearia polonica</i>)	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
		Prowadzenie obserwacji pod kątem zachowania stanowiska warzuchy polskiej	W zależności od potrzeb: - usuwanie wysokich bylin na fragmentach misy źródłiskowej, - wycinka części drzew na obrzeżach źródłiska, - usuwanie materii organicznej uzyskanej w wyniku realizacji ww. prac poza teren źródłiska.	Pododdziały: 283 g, pododdział: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(x) . Przy pododdziale 283 c (fragment działki ewidencyjnej nr 1682 obręb Irządze).	W zależności od potrzeb.	Brak możliwości określenia poziomu cen we wskazanej perspektywie czasowej	RDOŚ w Katowicach
	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
		Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
	Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Monitoring realizacji działań ochronnych	Prowadzenie oględzin terenu objętego zabiegami. Obserwacja zmian zachodzących na stanowisku gatunku pod wpływem działań ochronnych.	Stanowisko gatunku: Źródła Rajecznicy pododdziały: 283 g pododdział: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(x) . Przy pododdziale 283 c (fragment działki ewidencyjnej nr 1682 obręb Irządze).	1 raz na 3 lata	Brak możliwości określenia poziomu cen we wskazanej perspektywie czasowej	RDOŚ w Katowicach
	Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
	1	Nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i uwarunkowaniach jego ochrony	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

^(x) Pododdziały podano zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Koniecpol na lata 2015 - 2024.

7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Cel działań ochronnych	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/ częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
-------------------	------------------	------------------------	----------	----------	-----------------------------	------------------------	---------	------------------------	-----------------------------

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Cel działań ochronnych	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/ częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	{EE11} Rajecznicza 1, {4305} Rajecznicza 2, {9E88} Rajecznicza 3	Utrzymanie obecnego stanu ochrony siedliska na poziomie U1 poprzez poprawę lub nie pogorszenie specyficznej struktury i funkcji, w szczególności następujących wskaźników – „martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości” (należy dążyć do tego, by drewna takiego było min. 5 szt./ha) oraz „wiek drzewostanu” (należy dążyć do tego, by udział objętość drzew starszych niż 100 lat był >20%). Dodatkowo, w przypadku stanowiska {9E88} Rajecznicza 3 należy dążyć także do poprawy ocen wskaźników „gatunki dominujące”, „ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie” oraz „struktura pionowa roślinności”.	Zgodne z metodyką PMS GIOŚ. Powierzchnia siedliska, specyficzna struktura i funkcje, perspektywy ochrony.	W kolejnych kontrolach śledzenie zmian w zakresie wskaźników struktury i funkcji: - gatunki charakterystyczne, - gatunki dominujące, - gatunki obecne geograficznie w drzewostanie, - inwazyjne gatunki obecne w podszycie i runie, - ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie, - martwe drewno (łączone zasoby), - martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości, - naturalność koryta rzeczynego, - reżim wodny, - wiek drzewostanu, - pionowa struktura roślinności, - naturalne odnowienie drzewostanu, - zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna, - inne zniekształcenia, - stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	Monitoring siedliska zgodny z metodyką PMS GIOŚ. Monitoring powinien polegać na wykonaniu zdjęć fitosocjologicznych oraz odnotowaniu informacji potrzebnych do eksperckiej oceny wskaźników. Szczególną uwagę powinno się zwrócić na wskaźniki kardynalne, mające decydujący wpływ na oceny parametrów. W monitoringu zazwyczaj stosowana jest metoda transektów o rozmiarach 200 x 10 m, z podaniem trzech punktów (początkowego, środkowego oraz końcowego). W punktach tych wykonywane są zdjęcia fitosocjologiczne. Powierzchnie do monitoringu powinny przede wszystkim jak najlepiej oddawać stan siedliska. Prawidłowe wyznaczenie transektu jest możliwe tylko w terenie, w momencie rozpoczęcia monitoringu oraz biorąc pod uwagę wszystkie wskaźniki oceniane podczas monitoringu siedliska.	Raz na 5 lat, optymalnie późną wiosną lub wczesnym latem	Transekt o szerokości 10 m i długości 200 m na stanowiskach: {EE11} Rajecznicza 1, współrzędne: N50° 35' 25.7" E19° 43' 09.5", N50° 35' 24.6" E19° 43' 14.2", N50° 35' 23.4" E19° 43' 18.9" {4305} Rajecznicza 2, współrzędne: N50° 34' 52.4" E19° 43' 49.4", N50° 34' 55.6" E19° 43' 50.4", N50° 34' 58.8" E19° 43' 51.2" {9E88} Rajecznicza 3 współrzędne: N50° 34' 55.4" E19° 44' 11.4", N50° 34' 57.5" E19° 44' 07.5", N50° 34' 59.6" E19° 44' 03.5"	RDOŚ w Katowicach jako nadzorujący	0,5/ha/5 lat

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Cel działań ochronnych	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/ częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
*2109 Warzucha polska (<i>Cochlearia polonica</i>)	Źródła Rajecznicy	- utrzymanie gatunku w obszarze w stanie niepogorszonym tj. na poziomie minimum U1 - poprawa wskaźnika „Gatunki ekspansywne - konkurencyjne” poprzez zmniejszenie ich udziału do pokrycia poniżej 50%	Zgodne z metodyką PMŚ GIOŚ Populacja, siedlisko, perspektywy ochrony.	Zgodne z metodyką PMŚ GIOŚ W kolejnych kontrolach śledzenie zmian w zakresie wskaźników populacji i siedliska: - liczebność/ liczba osobników, - liczebność/typ rozmieszczenia, - struktura/liczba osobników generatywnych (OG), - struktura/liczba osobników wegetatywnych (OW), - struktura/liczba siewek, - stan zdrowotny, - powierzchnia potencjalnego siedliska, - powierzchnia zajętego siedliska, - fragmentacja siedliska, - głębokość wody, - stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą, w tym również siewki i nalot, - ocienienie przez otaczające drzewa i zbrocza, - gatunki ekspansywne-konkurencyjne, - wysokość warstwy roślin zielnych, - martwa materia organiczna (detrytus), - miejsce do kielkowania.	Monitoring w odniesieniu do stanowiska monitorowanego przez GIOŚ monitoring należy prowadzić wg harmonogramu GIOŚ	Stanowisko monitorowane przez GIOŚ - monitoring należy prowadzić wg harmonogramu PMŚ.	Pododdziały: 283 g, c pododdział: 284 b nadleśnictwo Konięcpol obręb Szczekociny ^(x)	GIOŚ	Brak możliwości określenia poziomu cen we wskazanej perspektywie czasowej

8. Wskazania do dokumentów planistycznych

Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody)
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze	W rysunku studium należy wrysować granicę obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą nr 224/XXXV/2001 Rady Miasta i Gminy Szczekociny z dnia 20 września 2001r.	W rysunku studium należy wrysować granicę obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.	Brak wskazań do zmian w dokumencie planistycznym.

9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony

Sporządzenie planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033 nie jest konieczne. Uznano, iż sporządzenie planu ochrony dla obszaru nie jest konieczne, ponieważ plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotom ochrony w obszarze. W 2016 roku przeprowadzono badania terenowe, (w tym sporządzono ekspertyzę) mające na celu przede wszystkim ocenę stanu ochrony siedliska *91E0 będącego przedmiotem ochrony obszaru Źródła Rajeczniczy PLH240033. Natomiast w odniesieniu do gatunku stanowiącego przedmiot ochrony tj. *2109 warzucha polska (*Cochlearia polonica*), ocena stanu ochrony, zagrożenia, cele działań ochronnych i działania ochronne sporządzono na podstawie danych z monitoringu PMS realizowanego przez GIOŚ w 2016r. Postulaty zawarte w ww. dokumentach, pozwalają na sformułowanie celów ochrony oraz zaplanowanie harmonogramu ich osiągnięcia. Powinny one umożliwić dążenie do osiągnięcia poprawy stanu przedmiotów ochrony. W świetle zgromadzonych danych sporządzanie odrębnego Planu Ochrony nie wydaje się konieczne.

10. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic

Nie proponuje się zmiany granic obszaru – najcenniejsze płaty siedliska 91E0 są już obecnie jego częścią. Płaty na obszarach przyległych cechują się gorszym stanem ochrony, częściowo są to bardzo młode drzewostany. Ich stan będzie się jednak samoczynnie stopniowo poprawiał w miarę wzrostu drzew. W dalszej perspektywie czasowej (kilkunastu-kilkudziesięciu lat) można zatem ponownie rozważyć ewentualne poszerzenie granic obszaru Źródła Rajeczniczy – tak, aby docelowo objąć jego granicami całe obniżenie, na którym występują łągi jesionowo-olszowe.

W odniesieniu do SDF (załączyć do dokumentacji propozycję zmienionego SDF wg. Instrukcji wypełniania SDF przekazanej przez Zamawiającego).

L.p.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk			
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)			
1.	Pokrycie siedliska [ha]: 116.58	Pokrycie siedliska [ha]: 106.70 ha	Weryfikacja terenowa występowania siedliska wskazała na większe jego pokrycie na terenie obszaru Źródła Rajeczniczy.
2.	Jakość danych: M	Jakość danych: G	Siedlisko zostało zweryfikowane w terenie na całym obszarze Źródła Rajeczniczy.

Identyfikacja i opis rozmieszczenia cennych gatunków roślin

Gatunek		Populacja w obszarze				Motywacja									
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria							
					Min	Max			C R V P	IV	V	A	B	C	D
P		<i>Daphne mezereum</i>					i	C							x ²
P		<i>Lilium martagon</i>					i	V							x ¹
P		<i>Lycopodium annotinum</i>					i	V							x ²
P		<i>Primula elatior</i>					i	V							x ²
P		<i>Veratrum lobelianum</i>					i	R							x ²

Wyjaśnienia:

Grupa: P = rośliny.

S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.

NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).

Jednostka: i = osobniki pojedyncze.

Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne; uzupełnione na podstawie badań terenowych prowadzonych w 2016 r.

Motywacja: IV – gatunki z załącznika IV Dyrektywy siedliskowej, V – gatunki z załącznika V Dyrektywy siedliskowej, A – gatunek wymieniony na krajowej czerwonej liście, B – gatunek endemiczny, C – gatunek objęty konwencją międzynarodową, D – inne powody: x¹ – gatunek objęty ochroną ścisłą, x² – gatunek objęty ochroną częściową (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin z dnia 9 października 2014 r.).

W SDF dla obszaru Źródła Rajeczniczy wymieniono tylko jeden gatunek rośliny – warzuchę polską *Cochlearia polonica*. Nie jest to jednak gatunek leśny – występuje on w źródliku jednego z biorących tu początek cieków. Wśród gatunków leśnych brak jest takiego, który mógłby stanowić przedmiot ochrony obszaru.

Spośród pozostałych gatunków cennych najliczniejszy jest objęty ochroną częściową wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*. Występuje on w rozproszeniu w starszych drzewostanach. Zdecydowanie rzadsza jest objęta również ochroną częściową ciemniżyca zielona *Veratrum lobelianum*. Występuje ona w grupach liczących po kilka osobników w starszych drzewostanach w zachodniej i południowej części obszaru. Jeszcze mniej liczne są pierwiosnka wyniosła *Primula elatior* (objęta ochroną częściową) oraz lilia złotogłów *Lilium martagon* (ochrona ścisła). Oba gatunki występują w starych drzewostanach w obrębie stanowiska Rajecznicza 2.

Z nieco innymi typami lasów niż łągi związane są dwa dodatkowe gatunki objęte ochroną częściową. Występowanie widłaka jałowcowatego *Lycopodium annotinum* stwierdzono w suchym lesie sosnowym w zachodniej części obszaru. Bagno zwyczajne *Ledum palustre* jest z kolei gatunkiem występującym na torfowiskach i w borach bagiennych. W toku badań na potrzeby niniejszego opracowania stwierdzono jego obecność w zarośniętym brzożami i sosnami pasie torfowiska na zachód od obszaru Natura 2000. Był on jednak wcześniej notowany w obrębie obszaru, a jego dalsze występowanie jest bardzo prawdopodobne.

W odniesieniu do granic obszaru (załączyć plik PDF oraz wektorową warstwę informacyjną GIS zawierające zmienione granice obszaru)

L.p.	Proponowany przebieg granicy na tle istniejących granic obszaru	Uzasadnienie do zmiany
-	-	-
-	-	-

11. Zestawienie uwag i wniosków

l.p.	Uwagi i wnioski	Podmiot zgłaszający	Sposób rozpatrzenia / odpowiedź
	Moduł A	-	-
		-	-
	Moduł B	-	-
		-	-
	Moduł C	-	-
		-	-

12. Literatura

1. Herbich J. (red.). 2004. Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny: 5., s. 344. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

2. Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa.
3. Perzanowska J. (red.) 2010. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa.
4. Sudnik-Wójcikowskiej B., Werblan-Jakubiec H. (red.). 2004. Gatunki roślin. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 9. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 228.
5. Kulpiński K., Tyc A., Salasa-Orpych A. Aerdo Group. 2016. Występowanie, ocena stanu ochrony, zagrożenia i monitoring siedlisk i gatunków leśnych na obszarze sieci Natura 2000: Źródła Rajeczniczy, z uwzględnieniem terenów przyległych. Czeladź.
6. Kaźmierczak R. 2013. Raport roczny. Monitorowane obszary Natura 2000. Źródła Rajeczniczy (PLH240033). *Cochlearia polonica* (warzucha polska). w: Wyniki Państwowego Monitoringu Ochrony Środowiska - Rośliny.
7. Graboś A. 2016. Raport z badań warzuchy polskiej (*Cochlearia polonica*). Monitorowane obszary Natura 2000. Źródła Rajeczniczy (PLH240033). Wykonany w ramach „Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w latach 2015-2018 w zakresie gatunków roślin”.